

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับ
ดำเนินการวิจัย โดยแยกตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวกับกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์
2. เอกสารเกี่ยวกับการพูดและความสามารถในการพูด
3. เอกสารเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง

1. เอกสารเกี่ยวกับกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

1.1 ความหมาย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีผู้ให้ความหมายของ
กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้หลายทฤษฎี ดังนี้ ทิศนา เทียนเสน (2515, หน้า 31) ได้ให้ความ
หมายของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า คือกระบวนการที่ใช้กลุ่มในการแก้ปัญหา หรือกระทำ
สิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน เพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ผู้เรียนรู้มักจะเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง
และผู้อื่นจากการลงมือปฏิบัติและค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งนอกจากผู้เรียนจะได้
เรียนรู้เนื้อหาวิชาแล้ว ผู้เรียนยังได้รับการฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกการมีปฏิสัมพันธ์กับ
ผู้อื่น เช่นเดียวกับ ทิศนา เขมมณี และเยาวพา เดชะคุปต์ (2522, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของกลุ่ม
สัมพันธ์ ดังนี้ กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง วิทยาการแขนงหนึ่ง ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มบุคคล เพื่อให้ได้มา
ซึ่งความรู้ที่จะนำไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงพฤติกรรมและเจตคติของบุคคลอื่นจะเป็น
ประโยชน์ต่อการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และการปรับปรุงการทำงานของกลุ่มบุคคลให้มี
ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วน ชีระ ชัยยุทธชรรย (2533, หน้า 58) ได้กล่าวว่ากลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง
การรวมกันของบุคคลต่าง ๆ เพื่อทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการกลุ่มทำให้
สมาชิกภายในกลุ่มเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ สมาชิกเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
และสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีการพัฒนาตนเอง ในขณะที่ ทิพย์วรรณ กิตติพร (2535, หน้า 58)

กล่าวว่า โดยทั่วไปกลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในกลุ่มที่มีการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน มีการดำเนินการและการตัดสินใจร่วมกันโดยอยู่ในขอบข่าย เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกและกลุ่มเช่น ธรรมชาติของบุคคล ธรรมชาติของกลุ่ม ลักษณะการ รวมตัวของกลุ่ม กระบวนการทำงานของกลุ่ม องค์ประกอบที่สำคัญของกลุ่ม บทบาทของสมาชิก และผู้นำกลุ่ม การตัดสินใจและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ฯลฯ เพื่อให้ได้ความรู้และนำไปใช้ในการ เปลี่ยนแปลงเจตคติ พฤติกรรมของบุคคลที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์และปรับปรุงการทำงานของ กลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนั้นแล้ว Thelen and Tyler (1967, หน้า 700 – 701) ชี้ให้เห็นประโยชน์จากการให้ผู้เรียนมีส่วนสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม 4 ประการคือ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้, ช่วยพัฒนาความเข้าใจตนเอง (Self – realization), ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้สังคม และปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม และช่วยให้ผู้เรียนปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม (Culture) ของเขา จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้แบบกลุ่มโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์นั้นจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนา ตนเองได้ทุกด้าน รวมทั้งด้านความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะการได้เข้าร่วมกลุ่มนั้นเป็นการแสดงถึง การยอมรับจากกลุ่ม ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ความอบอุ่นและรู้สึกตนนั้นมีคุณค่า เกิดความ เชื่อมั่นในตนเอง ทั้งยังมีโอกาสแสดงความคิดเห็น แสดงความสามารถในการทำงานกลุ่ม บางครั้ง มีโอกาสเป็นผู้นำก็จะยิ่งเพิ่มความภาคภูมิใจ เกิดความมั่นใจ และถ้ามีโอกาสประสบความสำเร็จ บ่อยก็ยิ่งสร้างความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น (พัชรี วรกวิน, 2522, หน้า 149 – 150) ในทำนอง เดียวกัน Regon and Shepherd (1971, หน้า 197) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า กลุ่มสัมพันธ์คือ การศึกษาธรรมชาติของกลุ่มที่เกิดขึ้นในขณะที่มนุษย์ทำงานร่วมกัน มุ่งที่จะศึกษาพฤติกรรมของ สมาชิกในกลุ่มทุกคนตลอดจนถึงความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน โดยใช้การอภิปราย การเตรียมการและประเมินผลร่วมกัน สมาชิกทุกคนจะได้ทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม

จากความหมายของกลุ่มสัมพันธ์ดังกล่าว สรุปได้ว่า กลุ่มสัมพันธ์ หมายถึง การรวม กลุ่มของบุคคลจำนวนหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อให้เกิดพลังในการทำกิจกรรมให้สำเร็จร่วมกัน ได้พัฒนาความรู้ ความคิด ความรู้สึก ตลอดจนค่านิยม ร่วมกัน เป็นการใช้กลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเชื่อการเรียนรู้จากการลงมือกระทำกิจกรรม การเรียนรู้ร่วมกับ สมาชิกคนอื่น ๆ และผลของการเรียนรู้ก็จะเกิดจากตัวผู้เรียนโดยอาศัยการวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ที่

เกิดขึ้นในกลุ่ม อันประกอบด้วยความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมของผู้เรียนทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และรู้สึกว่าตนนั้นมีค่า เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

1.2 กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการสอน

1.2.1 หลักการของกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์

ในการนำกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไปใช้ในการเรียนการสอนนั้น ทองเรียน อมรัชกุล (2523, หน้า 29 – 31) ได้กล่าวถึงหลักการของกลุ่มสัมพันธ์สรุปได้ดังนี้

1. ให้ความเคารพต่อความเป็นสมาชิกของแต่ละบุคคล โดยเชื่อว่าสมาชิกทุกคนมีสมรรถภาพในตัวเอง และช่วยให้สมาชิกได้พัฒนาอย่างเต็มที่ภายใต้กลุ่มที่มีประสิทธิภาพ
2. ประสพการณ์กลุ่มจะช่วยตอบสนองความต้องการของบุคคลในด้านการยอมรับนับถือ การหาประสบการณ์ใหม่ และการสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้สมาชิก
3. สมาชิกทุกคนต้องยอมรับบทบาทอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตนจะต้องแสดงออกซึ่งมีผลต่อการที่จะให้กลุ่มบรรลุความมุ่งหมาย
4. สมาชิกทุกคนจะต้องมีความรับผิดชอบในการดำเนินการกิจกรรมกลุ่ม
5. สมาชิกทุกคนจะต้องรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเปิดเผยตัวเองในกลุ่ม
6. สมาชิกควรได้รับแรงเสริมเมื่อได้มีส่วนร่วมในกลุ่มอย่างแท้จริง นอกจากนี้สมาชิกจะต้องถือว่าตนมีคุณค่าก็ต่อเมื่อได้ทำงานให้แก่กลุ่มอย่างเต็มความสามารถ
7. สมาชิกในกลุ่มจะต้องมองเห็นคุณค่าของบุคลิภาพที่แตกต่างกันออกไป โดยถือว่าความแตกต่างจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อความสำคัญและความมั่นคงของกลุ่ม
8. กิจกรรมของกลุ่มที่มีความแตกต่างกันออกไป จะทำให้สมาชิกในกลุ่มมีการเปลี่ยนประสบการณ์กันอย่างกว้างขวาง
9. สมาชิกทุกคนจะต้องเอาใจใส่และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของกลุ่มอย่างจริงจัง
10. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการรักษา ส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียงของกลุ่ม และเสถียรภาพของอารมณ์ของสมาชิกในกลุ่ม

11. การให้ความร่วมมือของสมาชิกจะมีพลังสูงขึ้นก็ต่อเมื่อทุกคนได้ตระหนักถึงความมุ่งหมายทั้งในรูปที่เปิดเผย และความมุ่งหมายซ่อนเร้นของแต่ละคนที่มีอยู่

12. กลุ่มสัมพันธ์ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างสมาชิกต่อสมาชิกด้วยกันเป็นอย่างดี

13. สมาชิกทุกคนควรร่วมมือกันในการแก้ปัญหา การสื่อสารภายในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

14. เทคนิคการทำงานร่วมกันของกลุ่มรวมทั้งการประเมินผลโดยกลุ่มจะเป็นหนทางที่จะทำให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการกลุ่มสัมพันธ์มีรากฐานมาจากแนวความคิดที่เกี่ยวกับปรัชญาปฏิบัตินิยม (Experimentalism) ของ John Dewey ซึ่งเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหาวิชา และถือว่าการเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by Doing) เป็นการเรียนรู้ที่แท้จริง (บุญยงค์ นิสภาวะนิชย์, 2525, หน้า 21)

1.2.2 ทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์

ทิสนา แคมมณี และคนอื่น ๆ (2522, หน้า 10-12) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่าประกอบด้วย 6 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีสถานของ Kurt Lewin ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

พฤติกรรมเป็นผลมาจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิก การรวมกลุ่มแต่ละครั้งจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มอยู่ในรูปการกระทำ ความรู้สึก และความคิด โครงสร้างของกลุ่มจะเกิดการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน ปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบการกระทำ ความรู้สึกและความคิดจะก่อให้เกิดโครงสร้างของกลุ่มแต่ละครั้งจะมีลักษณะแตกต่างกัน สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากัน และพยายามช่วยกันทำงาน การที่บุคคลพยายามปรับปรุงบุคลิกภาพของตนที่มีความแตกต่างกันจะก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และก่อให้เกิดพลังของกลุ่มที่ทำให้การทำงานเป็นไปด้วยดี

2. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) ของ Bale, Homans และ Whyte มีแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีดังนี้

กลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ โดยการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (Activity) ทั้งนี้ ปฏิสัมพันธ์จะเป็นปฏิสัมพันธ์ทุก ๆ ด้าน คือ ปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย (Physical Interaction) ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา (Verbal Interaction) ปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์ (Emotional Interaction) นอกจากนั้นกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำการมีปฏิสัมพันธ์นี้จะก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึก

3. ทฤษฎีระบบ (System theory) มีแนวคิดสำคัญ คือ

กลุ่มประกอบด้วยโครงสร้างหรือระบบ ซึ่งจะมีการแสดงบทบาทและการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ของสมาชิก อันถือว่าการลงทุน (Input) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ (Output) อย่างใดอย่างหนึ่ง การแสดงบทบาท ตำแหน่ง หน้าที่ของสมาชิกจะกระทำได้โดยการสื่อสารระหว่างกัน (Communication) และจากการเปิดเผยตัวเองในกลุ่ม (Open System)

4. ทฤษฎีสังคมมิติ (Sociometric Orientation) ของ Moreno มีแนวคิดสำคัญ ดังนี้

การกระทำและจริยธรรม หรือขอบเขตการกระทำของกลุ่มจะเกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งจะศึกษาได้โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ คือการแสดงบทบาทจำลอง (Role Playing) หรือการใช้เครื่องมือวัดการเลือกทางสังคม (Sociometric Test)

5. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) มีแนวคิดที่สำคัญคือ

เมื่อบุคคลอยู่รวมกันเป็นกลุ่มจะต้องอาศัยกระบวนการจิตใจ (Motivation Process) ซึ่งอาจเป็นรางวัลหรือผลจากการทำงานในกลุ่ม เพราะในการรวมกลุ่มบุคคลจะมีโอกาสแสดงตนอย่างเปิดเผยหรือพยายามป้องกันปิดบังตนเองโดยวิธีต่าง ๆ (Defense Mechanism) การใช้แนวคิดนี้ในการวิเคราะห์กลุ่มทำได้โดยให้บุคคลแสดงออกตามความเป็นจริงโดยใช้วิธีการบำบัด (Therapy) ก็จะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มเกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น

6. ทฤษฎีจิตวิทยาทั่วไป (General Psychology) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดว่าการใช้หลักจิตวิทยาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ การรับรู้ ความคิด ความเข้าใจ การให้แรงจูงใจ เป็นต้น ทั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมของบุคคลได้

นอกจากทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาแล้ว ยังพบว่ากิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ยังเกี่ยวข้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สองของ Vygotsky (1978, cited in Ellis, 1995) ที่เชื่อว่า พัฒนาการของผู้เรียนสามารถแบ่งออกเป็นสองระดับคือ ระดับการพัฒนาการแท้จริง (Actual Development Level) ซึ่งเป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมหรืองานได้ด้วยตนเอง และ

ระดับพัฒนาการตามศักยภาพ (Potential Development Level) ซึ่งเป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมหรืองานได้ต้องมีผู้ช่วยเหลือ ในขณะที่เดียวกัน Vygotsky ยังได้กล่าวถึงพัฒนาการช่วงกลาง (Zone of Proximal Development Level or ZPD) เป็นการเชื่อมต่อระหว่างระดับพัฒนาการแท้จริง และระดับพัฒนาการตามศักยภาพ พัฒนาการช่วงกลางนี้สามารถพัฒนาหรือกระตุ้นให้ยกระดับสู่ระดับพัฒนาการตามศักยภาพได้ โดยอาศัยการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นทักษะหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมการช่วยเหลือ พึ่งพาอาศัยกันในชั้นเรียน ทั้งนี้เพราะผู้เรียนมีศักยภาพและความพร้อมที่จะเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติกิจกรรมหรืองานได้หากได้รับการช่วยเหลือและคำแนะนำจากครูหรือเพื่อน นอกจากนี้กิจกรรมดังกล่าวยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สองของ Krashen (1985, cited in Snow 1991) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาที่สองจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าผู้เรียนได้จดจำคำศัพท์ โครงสร้างทางภาษาได้มากหรือได้ทำแบบฝึกหัด แต่หมายถึงผู้เรียนได้รับการฝึกฝนการใช้ภาษาที่สามารถจะเข้าใจได้ในสถานการณ์การสื่อสารที่เป็นจริงอย่างเพียงพอหรือไม่ Krashen กล่าวเพิ่มเติมอีกว่าคนจะเรียนรู้ภาษาเมื่อเข้าใจเนื้อหาสาระหรือข้อมูลในภาษานั้น ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ครูจึงจำเป็นที่จะต้องให้ข้อมูลหรือข้อมูลที่เข้าใจได้แก่ผู้เรียน

1.2.3 ทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ในการสอน

วิธีการศึกษาตามกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการศึกษาจากประสบการณ์ (Experimental Learning) โดยผู้เรียนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดขึ้น ทิศนา แกมมณี (2522, หน้า 200 – 201) กล่าวถึงทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ไว้ว่า คือหลักการที่เน้นหรือให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องของพฤติกรรมมนุษย์ที่มีผลต่อกันและกัน โดยยึดหลักการเรียนรู้ ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ควรเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา ดังนั้นผู้เรียนจึงควรมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนของตน
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งต่าง ๆ กัน มิใช่แหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียว ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลถือว่าเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ

3. การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบด้วยตนเองนั้นมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจลึกซึ้งและจดจำได้ดี
4. การเรียนรู้ กระบวนการเรียนนั้นมีความสำคัญ หากผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องนี้แล้วจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่าง ๆ ที่ต้องการได้
5. การเรียนรู้ที่มีความหมายกับผู้เรียนคือ การเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงหลักการสอนตามหลักการเรียนรู้ของทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ไว้

ดังนี้

1. หลักการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง ซึ่งเน้นให้ครูจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนให้ทั่วถึง
 2. หลักการสอนที่ยึดกลุ่มเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ โดยเน้นให้ครูจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
 3. หลักการสอนที่ยึดการค้นพบด้วยตนเอง เป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้ โดยเน้นให้ครูพยายามจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ผู้เรียนพยายามค้นหาคำตอบด้วยตนเอง
 4. หลักการสอนที่ยึดความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ว่าเป็นเครื่องมือจำเป็นในการแสวงหาความรู้
 5. หลักการสอนที่ยึดความสำคัญของการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- เขาวพา เดชะคุปต์ (2517, หน้า 156 – 163) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา และกล่าวถึงทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนว่า คือหลักการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ โดยผู้เรียนมีส่วนในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้กับผู้อื่น ซึ่งผลการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนร่วมวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกันและได้สรุปหลักการเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง (Active Participation) จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มย่อย
2. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้เนื้อหา และความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม

1.2.4 หลักการสอนด้วยกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

เยาพา เดชะคุปต์ (2517) ได้สร้างทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอน โดยมีหลักการที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้ดังนี้

หลักการข้อที่ 1 การจัดตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน (Objectives)

จุดมุ่งหมายเป็นสิ่งสำคัญที่จะกำหนดจุดหมายปลายทางและช่วยให้การเรียนการสอนเกิดผลสำเร็จตามที่ต้องการได้ ดังนั้นการกำหนดจุดมุ่งหมายควรส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึกหรือด้านจิตใจ สังคมและสติปัญญาไปพร้อม ๆ กันทุก ๆ ด้าน

หลักการข้อที่ 2 การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experiences) ประสบการณ์นั้นควรเป็นประสบการณ์ขั้นเริ่มแรกที่คุณเรียนสามารถเข้าใจได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนเป็นผู้ลงมือหรือเป็นผู้คิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ดังนี้ ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยกิจกรรมนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา มีการแบ่งกลุ่มเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้และทำงานต่าง ๆ ร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมดังกล่าวจะพัฒนาวิธีการทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและการเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดีในกลุ่มได้อย่างเหมาะสม

หลักการข้อที่ 3 การพัฒนาความสามารถทางปัญญาและมนุษยสัมพันธ์ (Intellectual Involvement and Human Relationship) การเรียนการสอนแต่ละครั้ง เมื่อผู้เรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้เขาจะเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่กระทำลงไปนั้น ความรู้สึกนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับรู้แนวคิดของแต่ละบทเรียน แต่การรับรู้ของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันตามประสบการณ์เดิม สติปัญญาและความสามารถวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีการรับรู้ที่ตรงกันและมีโอกาสพัฒนาความเข้าใจในสิ่งที่ต้องการรู้นั้นให้ถูกต้องเหมาะสมและกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยการให้

ผู้เรียนได้วิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งแบ่งออกเป็น การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม (Learning Process Analysis) จะช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ ความสัมพันธ์และกระบวนการเรียนรู้ได้ โดยการให้ผู้เรียนตั้งคำถามแก่กัน เพื่อให้ผู้เรียนแสดง ความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์การทำงานกลุ่ม การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์กระบวนการและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มจะนำมาสู่ ความเข้าใจเนื้อหาวิชา การวิเคราะห์เนื้อหาวิชาจะเป็นแนวทางให้ผู้เรียนแต่ละคนที่มีความสามารถ สติปัญญา และการรับรู้แตกต่างกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นสิ่งที่ได้รับรู้ร่วมกัน ซึ่งจะเป็น โอกาสให้ผู้เรียนได้ถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จะช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ เนื้อหาได้โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดและแสดงข้อคิดที่ตนได้พบจากการทำงานในกลุ่มให้ผู้อื่น ได้มีโอกาสรับรู้

หลักการข้อที่ 4 การสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ (Application in Real Life) เมื่อผู้เรียนได้รับแนวความคิดที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว หลักการขั้นต่อไปคือ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถ สรุปรวบรวมความคิดเหล่านั้นเข้ามาเป็นหมวดหมู่ และเป็นกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละ บุคคล โดยจะต้องแนะแนวทางให้ผู้เรียนอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปหลักการของสิ่งที่ได้มา หลังจากนั้น ก็ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดค้นเพื่อนำหลักการที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเอง เพื่อ ปรับปรุงบุคลิกภาพและพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้นและนำไปใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ต่อไปในอนาคต

หลักการข้อที่ 5 การประเมิน (Evaluation) การประเมินผลจะเป็นหนทางที่จะทำให้ ทราบผลของการเรียนการสอนว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงไร และจะช่วยให้ ทราบถึงพัฒนาการของผู้เรียน ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและวิธีการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้สอน สามารถประเมินผลการสอนของตนว่าได้ประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงไร สำหรับการประเมินผล การเรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน สามารถประเมินได้ในสองลักษณะ คือ การประเมินผลสัมฤทธิ์ ของกลุ่ม (Group Achievement) ได้แก่ ผลการทำงานของกลุ่ม ความสามัคคี และคุณธรรม การประเมินความสัมพันธ์ในกลุ่ม (Intergroup Relation) การให้สมาชิกให้ข้อติชมหรือข้อวิจารณ์ แก่กันโดยปราศจากอคติ

1.2.5 ลำดับขั้นการเรียนรู้ตามกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์

การเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ แบ่งเป็น 4 ขั้นดังนี้

1. ขั้นการมีส่วนร่วม (Involvement Stage) การเรียนรู้จะเป็นกระบวนการที่มีคุณค่าและมีความหมายต่อผู้เรียนขึ้น ถ้าผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานะสมาชิกของกลุ่ม ในทุก ๆ ด้านทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคม
2. ขั้นวิเคราะห์ (Analysis Stage) ผู้เรียนจะสามารถประเมินผลของการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ ประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ตลอดจนรู้จักตนเองได้ดีขึ้น โดยการวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง
3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ (Generalization and Application Stage) ผู้เรียนสามารถสรุปหลักการ แนวคิดที่ตนค้นพบ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในอนาคตได้ใน 2 กรณี คือ ประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพหรือการพัฒนาตนเอง (Self-Development) และสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนอื่น ประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา (Problem – Solving) ที่จะเกิดขึ้นได้
4. ขั้นประเมินผล (Evaluation stage) การประเมินผลการเรียนรู้ตามทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ถือว่าผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่ม จากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

1.2.6 เทคนิคการจัดกิจกรรมของกลุ่มสัมพันธ์

ในกระบวนการของกลุ่มสัมพันธ์นั้นอาจจะประกอบด้วยเทคนิคต่าง ๆ ที่นำมาใช้เพื่อฝึกทักษะหรือการเรียนรู้เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม เช่น การแสดงบทบาทสมมติ (Role Play) การสังเกต (Observation) เกม (Game) การแบ่งกลุ่มย่อย (Small Group) ฯลฯ นอกจากนี้ยังประกอบด้วยวิธีการเรียนรู้ซึ่งแบ่งออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ คือ การมีส่วนร่วมโดยสมาชิกในกลุ่มจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ มีการสื่อความหมายและปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกเกิดความรู้สึกลึกซึ้งต่าง ๆ ต่อการลงมือปฏิบัติ นั้น ๆ นอกจากนี้สมาชิกยังได้พัฒนาความคิดและเหตุผลจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม จากนั้นสมาชิกจะวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน มีการสรุปเพื่อประยุกต์หลักการที่ได้เรียนรู้มาพัฒนาตนเอง การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น การแก้ปัญหา การประเมินผลจากการเรียนรู้ของตนเอง และของกลุ่ม โดยการอภิปรายการให้ข้อเสนอแนะ และการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

บุหงา วชิรศักดิ์มงคล (2530, หน้า 37 – 39) กล่าวถึงเทคนิคต่าง ๆ พอสรุปได้ ดังนี้

1. เกม (Game) เป็นการจัดสถานการณ์สมมติขึ้นให้ผู้เรียนได้เล่นด้วยตนเองภายใน ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ผลจะออกมาในรูปแบบแพ้หรือชนะ วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิด และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และทำให้เกิดความ สนุกสนานด้วย

2. บทบาทสมมติ (Role Play) เป็นสถานการณ์สมมติที่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทและแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัย บุคลิกภาพ ประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก วิธีนี้จะช่วยให้มีโอกาสศึกษา วิเคราะห์ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง และช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ให้น่าสนใจ และน่าติดตาม

3. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีที่ใช้กรณีหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นำมา คัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนศึกษา โดยการวิเคราะห์และอภิปรายกัน และฝึกฝนหาทาง แก้ปัญหานั้น วิธีนี้จะทำให้ผู้เรียนคิดพิจารณาข้อมูลที่รับอย่างถี่ถ้วน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) เป็นการจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างให้ ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น และมีปฏิริยาโต้ตอบกัน วิธีนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์ซึ่งในความเป็นจริงอาจไม่กล้าแสดง เพราะอาจเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับเกินไป

5. ละคร (Acting and Dramatization) เป็นวิธีที่ให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาท ตามที่เขียนหรือกำหนดไว้ โดยผู้แสดงต้องแสดงให้สมตามบทบาทตามที่กำหนดไว้ ไม่นำเอา บุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวของตนเข้าไปเกี่ยวข้องเพราะจะทำให้เกิดผลเสียต่อการ แสดงบทบาทนั้น ๆ วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ที่เข้าใจความรู้สึก เหตุผลและพฤติกรรม ของผู้อื่น และการแสดงละครร่วมกัน ยังช่วยฝึกความรับผิดชอบในการเรียนรู้ และการทำงาน ร่วมกัน

6. กลุ่มย่อย (Small Group) เป็นการจัดกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งมีจำนวนสมาชิกไม่มากเพื่อ เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนในการแสดงออกและ ได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น

1.2.7 เกณฑ์การเลือกกิจกรรมกลุ่ม

1. ด้านเนื้อหา (Context)

จะต้องคำนึงว่าระดับภาษาที่นำมาใช้ในกิจกรรมนั้นเหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถทางภาษารวมทั้งระดับสติปัญญาของผู้เรียนหรือไม่ เพราะถ้าระดับภาษาที่ง่ายเกินไปสำหรับผู้เรียนก็จะทำให้กิจกรรมนั้นขาดความสนใจและทำท่ายในสายตาผู้เรียน แต่ถ้าระดับภาษาและปัญหานั้นยากเกินไป ผู้เรียนจะเกิดความท้อถอยและหมดกำลังใจได้

นอกจากด้านภาษาแล้ว การจำลองสภาพจริงภายนอกมาเป็นกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัตินั้นก็ต้องดูความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักใหญ่ เพราะเมื่อผู้เรียนสนใจแล้วก็จะเกิดความกระตือรือร้นและแรงจูงใจในการดำเนินกิจกรรมนั้น

นอกจากนั้น เมื่อผู้เรียนได้ลองทำกิจกรรมนั้นไปได้สักระยะหนึ่งแล้ว ผู้สอนจะต้องสังเกตถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มว่าคำอธิบายวิธีการของผู้สอนชัดเจนหรือไม่ ข้อมูลที่ผู้เรียนมีเพียงพอต่อการตัดสินใจหรือไม่ โดยการสังเกตของผู้สอน จะทำให้มีการปรับปรุงในการดำเนินงานด้านกิจกรรมกลุ่มให้แก่ผู้เรียนในครั้งต่อไป

2. ด้านปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน (Students' Interaction)

เมื่อกิจกรรมดำเนินไปได้สักระยะแล้ว ผู้สอนจะต้องสังเกตว่า ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นหรือไม่ ผู้เรียนมีความสามารถในการปัญหาร่วมมือหาหนทางแก้ไขเพียงใด ทั้งนี้ถ้าผู้สอนและเพื่อนร่วมงานได้ทดลองทำกิจกรรมก่อนผู้เรียนจะมองปัญหาในแง่บวกของผู้ทำกิจกรรมนั้นได้เสียก่อน

3. ด้านภาษา

ผู้สอนจะต้องสังเกตว่าผู้เรียนได้ใช้ภาษาแม่หรือภาษาที่ต้องการให้ใช้ (Target Language) สื่อสารกันระหว่างการร่วมมือแก้ไขปัญหาที่ได้รับมอบหมายมา แต่อย่างไรก็ตามการใช้ภาษาไทยในระดับต้น ๆ ของการเรียนก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะผู้เรียนยังไม่เกิดความคล่องตัวในการใช้ภาษาอังกฤษ อีกทั้งผู้สอนก็ต้องการจะเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียน โดยนำกิจกรรมกลุ่มมาเป็นเครื่องมือ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความเพลิดเพลินสนุกสนานในการเรียน ต่อเมื่อการเรียนในระดับสูง กิจกรรมกลุ่มก็จะเป็เครื่องมือให้ผู้เรียนได้สื่อสารและใช้ภาษาอังกฤษที่พูดกันในสภาพแท้จริง

นอกจากนี้ทางด้านผู้สอนจำเป็นต้องตอบตัวเองก่อนจะให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมนั้นว่ากิจกรรมกลุ่มที่ทำให้ท่านทำนั้นให้ประโยชน์ฝึกฝนด้านใดแก่ผู้เรียน มีการเตรียมขั้นการดำเนินกิจกรรมที่ดีหรือไม่ผู้เรียนทราบหรือไม่ว่าผู้สอนคาดหวังว่าผู้เรียนจะต้องทำอะไรบ้าง และได้อะไรบ้างจากกิจกรรมกลุ่มที่เสนออีกทั้งสภาพของห้องเรียนควรจะต้องจัดแบ่งกลุ่มออกมาในลักษณะใด และแต่ละกลุ่มควรมีผู้เรียนสักกี่คน มีการจัดผู้เรียนที่เก่งและอ่อนคละกันไป หรือแยกออกจากกันซึ่งปัญหาเหล่านี้ขึ้นอยู่กับผู้สอน ซึ่ง “รู้จัก” และ “เข้าใจ” สภาพความเป็นไปในชั้นเรียนและตัวผู้เรียนได้ดีมากกว่าใครอื่น ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องพิจารณาวิเคราะห์และเตรียมการให้เหมาะสมกับสภาพชั้นเรียนและผู้เรียนของตน

1.2.8 ประเภทของกิจกรรมกลุ่ม (Types of Communicative Activity)

William Littlewood ได้แบ่งลักษณะของกิจกรรมกลุ่มออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตามวัตถุประสงค์ (Functional Communication Activities)

ลักษณะของกิจกรรมกลุ่มประเภทนี้ เน้นเป้าหมายการดำเนินงานของสมาชิกในกลุ่มเป็นสำคัญ กล่าวคือ สมาชิกในกลุ่มจะต้องใช้ความรู้ความสามารถทางภาษาเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน เพื่อที่จะนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาพิจารณา หรือวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาที่ได้รับมอบหมายนั้น ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารก็ไม่ควรคำนึงถึงว่าถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ หรือใช้ได้เหมาะสมกับสภาพการณ์บุคคล หรือสถานภาพทางสังคมของบุคคลนั้นหรือไม่ หากแต่ใช้ความรู้ความสามารถทางภาษาเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

กิจกรรมที่ทำกันเป็นกลุ่มและกิจกรรมที่ทำกันเป็นคู่ สำหรับการสอนทักษะพูดนั้นอาจเลือกหัวข้อความสนใจหรือถนัดของผู้เรียน

2. กิจกรรมการใช้ภาษาเพื่อการปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social Interaction Activities)

ลักษณะกิจกรรมกลุ่มประเภทนี้ มีจุดมุ่งหมายที่สูงกว่า Functional Communication Activities กล่าวคือ ในระดับขั้น Functional Communication Activities จะเป็นการสื่อสารความหมายและแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ให้บรรลุเป้าหมายของกิจกรรม แต่ Social Interaction Activities จะเน้นทักษะทางด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อความหมายว่ามีความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

และเป็นที่ยอมรับกันในภาษาหรือไม่ ทั้งนี้ยังคำนึงถึงภาษาที่ใช้ก็นั้นเหมาะสมกับข้อมูลความเป็นจริง เหตุการณ์หรือสภาพทางสังคมของบุคคลนั้นหรือไม่

ดังนั้นกิจกรรมกลุ่มประเภทนี้จึงเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับกลาง หรือในระดับสูง ซึ่งมีพื้นฐานความรู้ความสามารถทางภาษาในระดับหนึ่งแล้ว

1.3 เหตุผลในการนำกิจกรรมกลุ่มเข้ามาใช้ในห้องเรียน

1. ในวงการเรียนการสอนภาษาอังกฤษปัจจุบัน ผู้สอนในระดับต่าง ๆ มักจะประสบปัญหาในการสอนคือ การที่ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษ เนื่องจากประสบการณ์การเรียนที่ผ่านมา ตัวผู้สอนเป็นศูนย์กลางในห้องเรียน ซึ่งเป็นการสื่อสารทางเดียวให้แก่ผู้เรียน โดยที่ดูเหมือนว่าผู้เรียนไม่ได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นภายในห้องเรียนนั้นเลย นอกจากจดตามคำอธิบายหรือทำแบบฝึกหัดเป็นรายบุคคล ทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่ายทั้งในเนื้อหาวิชาและการจดจำหลักและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จนในที่สุดจึงเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ไม่มีแรงจูงใจในการเรียน ขาดความกระตือรือร้น เพราะไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ในห้องเรียน

กิจกรรมกลุ่มสามารถแก้ปัญหานี้ได้ เพราะกิจกรรมกลุ่มเปิดโอกาสให้ทุกคนภายในชั้นถึงแม้จะมีความรู้ความสามารถแตกต่างกันเพียงใด ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นภายในชั้นเรียน ผู้เรียนมีความรู้สึกกระตือรือร้น เพราะต้องให้ความสนใจกับกิจกรรมภายในกลุ่ม มีแรงจูงใจ เพราะในแต่ละกลุ่มก็มีการแข่งขันกันเพื่อตอบหรือแก้ปัญหา ซึ่งทำให้ทุกคนมีความรู้สึกว่าได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเจ้าของภาษานั้น

2. กิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่น

กล้าแสดงออกเป็นขั้นตอน เพราะจากประเพณีวัฒนธรรมการสั่งสมความเชื่อและการอบรมแบบไทย ๆ ผู้เรียนไทยส่วนใหญ่จะไม่กล้าซักถามหรือแสดงความคิดเห็นออกมามากนัก แต่กิจกรรมกลุ่มจะทำให้การสั่งสมทัศนคติทางด้านนี้หมดไป เนื่องจากภายในกลุ่มแม้แต่ที่เจิบเฉยที่สุดก็ต้อง “ให้” อะไรแก่กลุ่มบ้าง เพราะไม่ต้องการให้สมาชิกในกลุ่มของตนมองว่าเอาเปรียบการพัฒนาความกล้า การแสดงออกที่เริ่มต้นจากกลุ่ม มีการฝึกฝนกันบ่อยครั้งขึ้น ความเชื่อมั่นในตนเองของ

ผู้เรียนก็จะพัฒนาเป็นลำดับขั้น จนถึงขั้นที่สามารถแสดงออกในชั้น ได้แย้งกับผู้สอนด้วยเหตุผล และความเป็นจริง ซึ่งจะทำให้เกิดความใกล้ชิดเข้าใจกันมากขึ้นระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

3. ไม่มีงานชนิดใดที่ผู้ทำงานนั้นสามารถปฏิบัติงานได้แต่เพียงผู้เดียว การทำงานที่ดีและสำเร็จลุล่วงนั้นต้องการความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย การนำกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติเท่ากับการเตรียมตัวให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับสภาพจริงในการปฏิบัติงาน คือ ต้องการความร่วมมือร่วมใจของกลุ่ม เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสอดคล้องไปในเป้าหมายเดียวกัน

4. กิจกรรมกลุ่มนอกจากจะจำลองสภาพการปฏิบัติงานจริงมาให้ผู้เรียนได้สัมผัสแล้วยังให้ข้อมูลและวิธีการดำเนินงานในสภาพที่เป็นจริงมาเสนอ ให้ผู้เรียนอีกด้วย ซึ่งเท่ากับเป็นการเตรียมตัวปูพื้นฐานให้ผู้เรียนได้รู้จักการใช้ภาษาในแง่มุมมองและสภาพเป็นจริง

5. กิจกรรมกลุ่มคือ การมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนได้รู้จักถึงการแก้ปัญหาร่วมกัน แบ่งแยกหน้าที่ และความรับผิดชอบกันภายในกลุ่มและศึกษาถึงงานที่ได้รับมอบหมาย เพราะกิจกรรมกลุ่มที่ดีจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนต้องรับผิดชอบในงานส่วนของตนเองอย่างเต็มความรู้และความสามารถ ทำให้มีการเรียนที่แท้จริงเกิดขึ้นในสมองของผู้เรียนแต่ละคน อีกทั้งการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาก็จะทำให้ผู้เรียนได้ช่วยกันระดมปัญหา ความคิดไหวพริบ และความรู้ทางภาษาทั้งหมดมาช่วยกันแก้ปัญหา ซึ่งเมื่อผู้สอนนำกิจกรรมกลุ่มมาเป็นเครื่องมือแล้วก็จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งให้แก่ผู้เรียนในอนาคตในการที่ได้ฝึกฝนสมองในสิ่งที่ท้าทายและเป็นประโยชน์มาโดยสม่ำเสมอ

6. กิจกรรมกลุ่มจะทำให้ผู้สอนสามารถประเมินการแสดงออกและความรู้ความสามารถของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เพราะบทบาทของผู้สอนจะเปลี่ยนไป ผู้สอนเป็นเพียงผู้ควบคุมการดำเนินงานภายในห้องเรียนเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาตอบข้อซักถามและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน ดังนั้น เมื่อกิจกรรมของแต่ละกลุ่มดำเนินไปในห้องเรียนแล้ว ผู้สอนก็จะเป็นผู้สังเกตและประเมินผลผู้เรียนแต่ละคนอย่างใกล้ชิดได้ โดยที่ผู้สอนภาษาอังกฤษเดินดูตามกลุ่มช่วยเหลือแก้ไขผู้เรียนที่บกพร่องหรืออ่อนทางภาษา โดยให้งานพิเศษเป็นรายบุคคลเก็บข้อมูลของผู้เรียนแต่ละคนอย่างใกล้ชิดและสามารถประเมินได้อย่างถูกต้อง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปประโยชน์ของการนำกิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการเรียนการสอนได้พอสังเขปว่า กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์นี้ช่วยให้

ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกัน เพิ่มความรับผิดชอบและรู้จักควบคุม ตลอดจนดำเนินการให้การทำงานกลุ่มสำเร็จได้ผลดี เกิดบรรยากาศของการช่วยเหลือกันที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการสืบสวนและกระบวนการแก้ปัญหาในการทำงานกลุ่ม ดังผลการวิจัยของ มณฑา ชงอินเนตร (2529, หน้า 60) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาเรขาคณิตโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบธรรมดาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีทัศนคติต่อการเรียนดีกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนธรรมดา ต่อมาในปี 2534 ชุมศรี เรข ได้ทำการศึกษาในเรื่องของการใช้กระบวนการกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2533 โรงเรียนวนิษา จำนวน 30 คน โดยผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนด้านการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการกลุ่มหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ ในปี 2542 หัสตินทร์ โคทวิ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดช่างเคี่ยน จำนวน 44 คน พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มีความเข้าใจในการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ในปี 1990 Gerber ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคบทบาทสมมติในการสอนวิชาวรรณคดีอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมปลายของโรงเรียนแห่งหนึ่งในสวิสเซอร์แลนด์ จำนวน 17 คน ผลการทดลองพบว่านักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี อีกทั้งยังพบว่านักเรียนยังสามารถใช้ภาษาได้อย่างเป็นธรรมชาติและทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนดีขึ้นอีกด้วย ส่วน Tompkins (1998) ได้เสนอความคิดเห็นในเรื่องของบทบาทสมมติและสถานการณ์จำลองเอาไว้ว่า กิจกรรมทั้งสองถือว่าเป็นวิธีการสอนที่มีคุณค่าอย่างมากสำหรับการเรียนภาษาที่สอง เพราะเป็นวิธีที่จะช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนและมีส่วนร่วมในการเรียน ซึ่ง Hyacith (1999) ได้กล่าวว่า การใช้บทบาทสมมติและเกมเป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพที่สุดสำหรับครู หากครูต้องการให้ผู้เรียนฝึกภาษาที่ต้องการจะเรียนและเขายังได้กล่าวเสริมอีกว่าทั้งบทบาทสมมติและเกมยังช่วยให้ผู้เรียนได้ทดลองโครงสร้างใหม่ ๆ ไม่ใช่ได้ฝึกฝนโครงสร้างตามแบบที่เฉพาะครูสอนเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันเขายังพบว่าบทบาทสมมติไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุของผู้เรียน

2. เอกสารเกี่ยวกับการพูดและความสามารถในการพูด

2.1 ความหมาย

การพูดเป็นทักษะที่สำคัญในการสื่อสาร เพราะเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้พูดให้ผู้ฟังทราบ ซึ่ง สมปราชญ์ อัมมะพันธ์ (2529, หน้า 3) กล่าวว่า การพูดหมายถึง พฤติกรรมตามธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ ที่ใช้เป็นเครื่องช่วยในการสื่อความหมายให้เข้าใจซึ่งกันและกัน โดยใช้เสียง รหัส หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็น และความต้องการจากผู้พูดให้ได้ผลตรงตามความมุ่งหมายของผู้พูดเช่น ต้องการให้เกิดความรู้ เกิดความเข้าใจ หรืออุจใจให้คล้อยตามความคิดเห็นของผู้พูด

Byrne (1979, p. 8) กล่าวว่าในความเป็นจริงแล้ว ความสามารถในการพูดเกี่ยวข้องกับการฟังโดยตรง โดยผู้พูดจะทำหน้าที่เป็นผู้ส่งข้อมูลให้กับผู้ฟัง ผู้พูดจะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อทำให้เข้าใจได้ ซึ่งใกล้เคียงกับที่ บารุง โตรตัน (2525, หน้า 53) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีความสามารถในการใช้ทักษะการพูดเท่านั้น ควรจะสามารถนำคำศัพท์ต่าง ๆ มาผูกเป็นประโยคแล้วเปล่งออกมาเป็นเสียงที่เจ้าของภาษาฟังแล้วสามารถเข้าใจได้ และต้องออกสำเนียง (accent) ได้ถูกต้องหรือออกระดับเสียงสูงต่ำ (intonation) ในประโยคให้ถูกเพื่อที่เจ้าของภาษาฟังแล้วเข้าใจได้ ขณะที่ สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532, หน้า 53-54) กล่าวว่าความสามารถในการพูด หมายถึง ความสามารถในการผลิตภาษา (productive skill) และเป็นกระบวนการสื่อความหมาย ผู้พูดจะต้องถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกออกมาเป็นรหัสของภาษาหรือเป็นคำพูดให้ผู้อื่นเข้าใจ และนอกจากจะใช้การเน้นหนักในคำและระดับเสียงสูงต่ำในประโยคเพื่อสื่อความหมายแล้ว ผู้พูดยังได้แสดงถึงวัฒนธรรมและสภาพของผู้พูด คือแสดงจุดมุ่งหมายในการพูดว่าต้องการพูดอะไร พูดกับใคร ที่ไหน และพูดอย่างไร ฯลฯ ให้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ นอกจากนี้ผู้พูดยังต้องมีความคล่อง (Fluency) และความถูกต้องชัดเจน (Accuracy) และไม่รีรอที่จะได้ตอบ มิฉะนั้นจะทำให้การพูดหยุดชะงักเพราะผู้ฟังไม่สนใจและไม่มีความอดทนที่จะฟังอีกต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับที่ สวนิต ยมาภัย (2526, หน้า 1) กล่าวว่า การพูดคือ การใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง รวมทั้งกิริยาอาการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกและความต้องการของผู้พูดให้ผู้ฟังรับรู้และเกิดการตอบสนอง การใช้ความสามารถในการพูดที่ดีคือ การใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง รวมทั้งกิริยาอาการอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตาม

จรรยาบรรณและประเพณีนิยมของสังคมเพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และความต้องการที่เป็นคุณประโยชน์ให้ผู้ฟังรับรู้และเกิดการตอบสนองให้สัมฤทธิ์ผลตรงตามจุดหมายหมายของผู้พูด

การพูดเป็นกระบวนการไม่หยุดนิ่ง (a dynamic process) ของมนุษย์ นั่นคือผู้พูดและผู้ฟังต่างก็สื่อความหมายด้วยการเข้ารหัส (encoding) และถอดรหัส (decoding) ของข่าวสาร (message) ร่วมกันและก่อให้เกิดผลต่อเจตคติ ทักษะ ความรู้และความสนใจซึ่งกันและกัน สำหรับกระบวนการนี้ต้องใช้รหัสด้วยก็เพื่อให้ผู้พูดสามารถใช้รหัสแทนความรู้สึกนึกคิดของเขาออกมาเป็นคำพูด และการสื่อความหมายดังกล่าวนี้อาจเกิดขึ้นในโอกาสหนึ่งภายใต้สภาพแวดล้อมที่กว้างขวางของสังคมมนุษย์ นอกจากนี้กระบวนการสื่อสารด้วยการพูดของมนุษย์ยังเป็นกระบวนการในการเลือกสรรและส่งสัญลักษณ์เพื่อให้ผู้ฟังสามารถทราบความหมายของผู้พูดได้อย่างใกล้เคียงคล้ายคลึงกับที่ผู้พูดประสงค์ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือใช้สัญลักษณ์เป็นสื่อก่อให้เกิดปฏิกิริยาสัมพันธ์กันในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

จึงอาจสรุปได้ว่า การพูดหมายถึง พฤติกรรมการสื่อสารที่ประกอบด้วยเสียงและรหัสต่าง ๆ เพื่อสื่อความรู้สึกและความต้องการของผู้พูดให้ผู้ฟังเข้าใจและตอบสนอง รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารความรู้ ความคิดเห็น และก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นการพูดจะมีประสิทธิภาพหรือประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้พูดจะต้องคำนึงถึงการใช้คำสำนวนที่มีความถูกต้องเหมาะสม

2.2 ความสำคัญของการพูด

จากความหมายของผู้รู้ดังกล่าวข้างต้น การพูดมีความสำคัญในการสื่อสาร เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจ ซึ่ง สมปราชญ์ อัมมะพันธ์ (2529, หน้า 6 – 9) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของการพูดว่า การพูดเป็นเครื่องมือในการเข้าสมาคมที่สำคัญของมนุษย์ มนุษย์ใช้การพูดเป็นเครื่องมือติดต่อสื่อความหมายซึ่งกันและกัน ทำให้มนุษย์สามารถดำรงเป็นชุมชนน้อยใหญ่ ตลอดจนเป็นประเทศอยู่ได้เพราะคนในสังคมนั้นใช้การพูดสำหรับแลกเปลี่ยนความรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็น และความต้องการ จึงทำให้เข้าใจกันได้ อยู่รวมกันได้ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็สามารถใช้การพูดเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาเหล่านั้นได้

ขณะที่ วิลเฟร ธนสุวรรณ (2530 ข, หน้า 24 – 25) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของการพูด หลักทั่วไปของการสอนพูด การฝึกทักษะการพูด และจุดประสงค์ปลายทางของการสอนพูดว่า การพูดเป็นการแสดงออกซึ่งความคิด ความต้องการทางหนึ่งเช่นเดียวกับการเขียน แต่การพูดเป็นการแสดงออกทางวาจาโดยใช้ภาษาสื่อ การเรียนพูดภาษาต่างประเทศเป็นกรรมวิธีค่อนข้างจะต้องใช้เวลา เพราะนักเรียนต้องเรียนรู้การฝึกการออกเสียงคำต่าง ๆ และเลียนแบบตามครูผู้สอน นอกจากนี้พวกเขาจำโครงสร้างประโยคพื้นฐานเพื่อสร้างความมั่นใจในการพูดภาษาอีกด้วย ความสำเร็จของการเรียนภาษาต่างประเทศจึงอยู่ที่ว่าผู้เรียนสามารถพูดได้ดีเพียงไร การทำกิจกรรมในการเรียนการสอนภาษา ล้วนแต่เกี่ยวข้องกับการพูดทั้งสิ้นเช่น การว่าตามครู การฝึก การตอบคำถามหรือทำแบบฝึกหัดอื่น ๆ กิจกรรมดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมทักษะการพูด ยิ่งกว่านั้นครูได้จัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาอย่างแท้จริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ถูกต้องตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

2.3 องค์ประกอบสำคัญของการพูด

การพูดเป็นการสื่อความหมายระหว่างคนกับคนโดยการใช้คำพูด (Oral Communication) นอกจากการใช้คำพูดแล้วยังต้องใช้กิริยาท่าทาง สีหน้า ดวงตา และการเคลื่อนไหวทางร่างกายเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมให้ Oral Communication สมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้วาทการหรือการพูดยังเป็นกระบวนการต่อเนื่อง มีผู้ส่งสาร (ผู้พูด) มีผู้รับ (ผู้ฟัง) เครื่องมือในการสื่อสารและพฤติกรรมผูกพันสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ถ้าขาดส่วนใดส่วนหนึ่งการสื่อสารก็ไม่เกิดขึ้น องค์ประกอบที่สำคัญของการพูด มีดังนี้คือ

1. ผู้พูด ผู้พูดต้องแสดงถึงความสามารถทางการใช้ภาษา อารมณ์และบุคลิกภาพที่ดี เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น ความรู้สึก ผู้พูดต้องพยายามที่จะทำให้ผู้ฟังการพูดอยู่ได้ตั้งแต่ต้นจนจบ ให้ผู้ฟังฟังด้วยความตั้งใจและสนุก ไม่ใช่เป็นการฝืนใจฟัง
2. ผู้ฟัง ผู้ฟังเป็นผู้รับสารหรือความรู้สึกนึกคิดที่ผู้พูดส่งมา ถ้าไม่มีผู้ฟังการสื่อสารก็ไม่เกิดขึ้น ดังนั้นผู้ฟังเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้การพูดครบถ้วน ผู้ฟังต้องเข้าใจลักษณะการฟังที่ดีและถูกต้อง แล้วปฏิบัติให้ได้ก็จะ

ช่วยให้การสื่อความหมายดำเนินไปด้วยดี ถ้าผู้พูดและผู้ฟังศึกษาภูมิหลังของแต่ละฝ่ายพอสมควรแล้ว จะช่วยให้การสื่อความหมายได้ผลดียิ่งขึ้น

3. เครื่องมือในการสื่อสาร หมายถึง กลวิธีในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้พูดไปสู่ผู้ฟัง หมายรวมทั้งเสียงพูด สีหน้า ท่าทาง การเคลื่อนไหวร่างกาย ตลอดจนโสตทัศนอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น รูปภาพ ของจริง แผนภูมิ ฯลฯ ที่ผู้พูดนำมาใช้ช่วยในการพูดสมบูรณ์ดียิ่งขึ้น ทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่ายและเข้าใจตรงตามที่ต้องการ
4. เนื้อเรื่องที่พูดหรือสาระ เนื้อเรื่องที่ผู้พูดนำมาเสนอต่อผู้ฟังควรเป็นเรื่องที่ผู้พูดเตรียมมาอย่างดีและเกี่ยวข้องกับผู้ฟัง ผู้ฟังฟังแล้วจะได้ไม่เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ ดังนั้นคำพูดที่นำมาพูดควรเป็นคำพูดที่เป็นความจริง เป็นคำพูดที่มีประโยชน์ต่อผู้ฟังและถ้อยคำเหล่านั้นต้องเป็นที่ฟังพอใจต่อผู้ฟัง เรื่องนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้พูดแต่ละคนจะกระทำได้ดีแค่ไหนเพียงใด
5. ผลที่เกิดขึ้นจากการพูด การพูดทุกครั้งต้องมีจุดมุ่งหมาย และหลังจากการพูดจะมีผลการพูดเกิดขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่ง คือดีหรือไม่ดี ผู้พูดเปรียบเสมือนสิ่งเร้าไปเร้าหรือยั่วผู้ฟังด้วยคำพูด ผู้ฟังจะมีการแสดงออก ตอบสนองการกระทำของผู้พูด ผู้พูดอาจรู้ผลที่เกิดจากการพูดของตนได้ โดยการสังเกตอาการแสดงออกของผู้ฟัง เช่น การขมวดคิ้ว นิ่งหน้า การมองเหม่อ การพยักหน้า การหัวเราะ หรือการปรบมือ ฯลฯ ย่อมเป็นเครื่องบ่งบอกความรู้สึกของผู้ฟังที่มีต่อผู้พูด

จากความหมายขององค์ประกอบและความสำคัญของการพูด อาจสรุปได้ว่าการพูดเป็นกระบวนการหนึ่งที่ใช้ในการสื่อความคิดระหว่างบุคคล เพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์ ความต้องการหรือเพื่อสื่อความหมาย ซึ่งการพูดมีความสำคัญในอันที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างกัน ทั้งนี้ผู้พูดจะต้องตระหนักถึงองค์ประกอบของการพูดไม่ว่าจะเป็นตัวผู้พูดเอง สื่อ เนื้อหา และผู้ฟัง เพื่อให้การพูดนั้นประสบความสำเร็จ

2.4 ความสามารถในการพูด

ในการพูดนั้นได้มีผู้แบ่งระดับความสามารถในการพูดไว้ดังต่อไปนี้

Valette and Disick (1972) ได้แบ่งระดับความสามารถในการพูดออกเป็น 5 ระดับดังต่อไปนี้

1. ขั้นกลไก ผู้เรียนสามารถพูดเลียนแบบเสียง ระดับเสียงที่เน้นหนัก จังหวะมีการหยุดและการออกเสียงเชื่อมระหว่างคำตามแบบเจ้าของภาษาได้ สามารถท่องจำ คำ ประโยค หรือข้อความบทสนทนา ออกเสียงข้อความต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาแล้วโดยไม่จำเป็นต้องเข้าใจคำหรือข้อความเหล่านั้น
2. ขั้นความรู้ ผู้เรียนสามารถพูดเกี่ยวกับสิ่งที่เคยเรียนมาโดยใช้ศัพท์ และไวยากรณ์ที่เรียนมาแล้วอย่างเข้าใจความหมาย
3. ขั้นถ่ายโอน ผู้เรียนสามารถนำเอากฎไวยากรณ์ที่เรียนมาแล้วสร้างรูปประโยคใหม่ ๆ ตามต้องการได้
4. ขั้นสื่อสาร ผู้เรียนสามารถแสดงความคิด ความต้องการให้ผู้อื่นรู้ได้โดยเน้นความคล่องแคล่ว ความเข้าใจและความสามารถในการสื่อความมากกว่าความถูกต้องทางไวยากรณ์
5. ขั้นวิพากษ์วิจารณ์ ผู้เรียนสามารถพูดโดยใช้หลักการพูด น้ำเสียง คำ และสำนวนได้เหมาะสมกับสถานการณ์

Carroll (1980) ได้จัดระดับความสามารถในการพูดเป็น 9 ระดับคือ

1. ระดับผู้ไม่สามารถใช้ภาษาได้เลย (Non-user)
2. ระดับผู้ใช้ภาษาได้เล็กน้อย (Intermittent)
3. ระดับผู้ใช้ภาษาได้จำกัดมาก (Extremely limited) พูดได้ตะกุกตะกัก เข้าใจผิดบ่อย ๆ เข้าใจบทสนทนาในความเร็วปกติได้เพียงเล็กน้อย จึงไม่อาจจะพูดคุยต่อเนื่องได้ด้วยเรื่องราวที่ถูกต้องจับได้แค่ใจความสำคัญ แต่จับรายละเอียดไม่ได้
4. ระดับผู้ใช้ภาษาได้จำกัด (Marginal) สามารถโต้ตอบในการสนทนาได้ แต่ไม่สามารถนำการสนทนาได้ พูดเสนอแนะหรืออภิปรายได้ มีข้อจำกัดในการสนทนาด้วยความเร็วปกติ ขาดความคล่องแคล่ว ถูกต้อง มีปัญหาในการสนทนาอย่างต่อเนื่องแต่ยังแสดงให้เห็นว่าเข้าใจเรื่องที่สนทนาได้ตรงกัน

5. ระดับผู้ใช้ภาษาได้ปานกลาง (Modest) สามารถสื่อใจความสำคัญในบทสนทนาได้ยังขาดลีลาของภาษา และไวยากรณ์ มีความผิดพลาด ต้องถามหรือถูกถามเป็นครั้งคราวเพื่อให้ได้ใจความชัดเจน ขาดความคล่องแคล่ว สามารถเป็นผู้นำในการสนทนาได้ แต่ยังไม่ค่อยน่าสนใจหรือมีลีลาทางภาษา

6. ระดับผู้ใช้ภาษาได้ค่อนข้างดี (Competent) ผู้พูดสามารถคุยในหัวข้อที่ต้องการได้ ติดตามเรื่อง เปลี่ยนเรื่องพูดได้ หยุดหรือตะกุกตะกักเป็นครั้งคราว มีความสามารถในการเริ่มสนทนาได้

7. ระดับผู้ใช้ภาษาได้ดี (Good) ผู้พูดสามารถเล่าเรื่องได้ชัดเจนและมีเหตุผล สามารถสนทนาได้อย่างต่อเนื่องเป็นเรื่องราว แต่ไม่คล่องแคล่วมากนัก สามารถติดตามการสนทนาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงน้ำเสียง มีการพูดตะกุกตะกักหรือพูดซ้ำคำบ้างแต่ได้ตอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. ระดับผู้ใช้ภาษาได้ดีมาก (Very good) ผู้พูดสามารถอภิปรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำการสนทนาดำเนินเรื่องต่อไปและขยายความได้ตามความจำเป็น แสดงอารมณ์ขันและโต้ตอบการสนทนาด้วยน้ำเสียงและท่าทางที่เหมาะสม

9. ระดับผู้เชี่ยวชาญในการใช้ภาษา (Expert) ผู้พูดสามารถพูดได้เหมือนเจ้าของภาษาในหัวข้อต่าง ๆ สามารถนำการสนทนา ขยายความ และพูดได้ใจความสำคัญ

กาญจนา ปราบพาล (2530) ได้สรุประดับความสามารถในการพูดตามแบบการทดสอบความสามารถในการพูดของสถาบัน FSI (The Foreign Service Institute) ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. ความสามารถในการพูดระดับต้น (Elementary proficiency) ผู้พูดสามารถเข้าใจคำถามและประโยคบอกเล่าอย่างง่าย ๆ โดยถามและตอบได้ด้วยความรู้ทางภาษาที่อยู่ในวงจำกัด

2. ความสามารถในการใช้งานได้ในวงจำกัด (Limited working proficiency) ผู้พูดสามารถพูดในสถานการณ์พื้นฐานทางสังคมได้เช่น การแนะนำตัว การสนทนาอย่างง่ายที่มีได้เตรียมตัวมาก่อน เช่น เรื่องเกี่ยวกับตนเองและครอบครัว

3. ความสามารถในการพูดระดับเริ่มของมืออาชีพ (Minimum professional proficiency) ผู้พูดสามารถสนทนาเรื่องราวต่าง ๆ ด้านอาชีพ และสังคมได้ รวมถึงเรื่องที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะสาขา

4. ความสามารถในการพูดระดับมืออาชีพเต็มรูปแบบ (Full professional proficiency) ผู้พูดสามารถพูดได้คล่องแคล่วและถูกต้องในการสนทนาทุกระดับ โดยมีความบกพร่องด้านการออกเสียงและไวยากรณ์น้อยมาก และสามารถโต้ตอบได้อย่างเหมาะสมทุกเรื่อง แม้ในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย

5. ความสามารถในการพูดระดับเจ้าของภาษา (Native or Bilingual proficiency) ผู้พูดสามารถพูดได้เท่ากับเจ้าของภาษาผู้ได้รับการศึกษาดี รวมทั้งสามารถใช้ศัพท์สำนวนภาษาพูดและการอ้างอิงทางวัฒนธรรมได้

จากระดับของความสามารถในการพูดดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าระดับความสามารถในการพูด คือความสามารถในการพูดเพื่อการสื่อสาร โดยใช้คำศัพท์โดยสร้างและเนื้อหาที่ถูกต้อง มีสำเนียง ปฏิสัมพันธ์และความคล่องแคล่วในการพูด ดังนั้นระดับความสามารถในการพูดจึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสามารถในการสื่อสารของผู้พูดด้วย

2.5 การสอนพูด (Teaching Speaking)

ทักษะการพูด เป็นทักษะการแสดงออกเสียง คำ วลี หรือประโยค ซึ่งแสดงออกด้วยการเล่า อธิบาย สนทนา ได้ตอบกับบุคคลต่าง ๆ หรือแสดงความรู้สึกนึกคิดของตน โดยใช้ภาษาที่ถูกต้อง วิลาวรรณ วงศ์ลึงกา (2530, หน้า 15 อ้างใน พริ้งพงษ์ ไชยชาวงษ์, 2535, หน้า 38) กล่าวว่าในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การสอนพูดจะแทรกอยู่ในการสอน คำศัพท์ ไวยากรณ์ อ่านและเขียน ครูควรมีแบบฝึกหัดที่เหมาะสมมาให้นักเรียนทำ เพื่อช่วยกระตุ้นให้นักเรียนพูดและเกิดความมั่นใจในการแสดงออก

วิไลพร ธนสุวรรณ (2530, หน้า 24 อ้างใน พริ้งพงษ์ ไชยชาวงษ์, 2535, หน้า 38) ได้ให้หลักทั่วไปของการสอนพูดดังนี้

1. ควรเริ่มจากการฝึกสนทนาสั้น ๆ และประโยคแบบต่าง ๆ

2. กระตุ้นให้นักเรียนฝึกพูดและใช้ภาษาอังกฤษให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ สร้างความรู้สึกที่ดีแก่ผู้เรียน โดยการให้กำลังใจไม่ให้เขากลัวว่าจะพูดผิดหรืออายที่จะพูด
3. แก้อัปเดตผลขาดในการออกเสียงหรือพูดผิดหลักไวยากรณ์ เฉพาะระหว่างฝึกเท่านั้น เมื่อถึงขั้นการพูดโดยเสรีแล้วควรจะทำให้สามารถสื่อสารได้เข้าใจเท่านั้น
4. เลือกใช้เอกสารหรือวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน

จุดประสงค์ปลายทางของการสอนพูดคือ ให้นักเรียนสามารถพูดได้อย่างถูกต้องและคล่องแคล่วเช่นเดียวกับเจ้าของภาษา ดังนั้นการฝึกทักษะการพูดจะเริ่มด้วย

1. การฝึกรูปประโยค
2. การฝึกถามตอบ
3. การฝึกพูดด้วยบทสนทนา
4. การฝึกพูดเชิงควบคุม ซึ่งได้แก่การแสดงบทบาทสมมติ และการแสดงละครสั้น ๆ
5. การฝึกพูดเพื่อการสื่อสาร
6. การฝึกพูดแบบอิสระ

ก่อนการฝึกใด ๆ นักเรียนควรผ่านขั้นตอนการเรียนรู้ศัพท์และหลักไวยากรณ์มาแล้ว สำหรับการสอนพูดให้แก่ผู้เริ่มเรียนภาษาอังกฤษนั้น สุไร วงษ์ทองเจริญ (2524, หน้า 89 อ้างใน พริ้งพงษ์ ไชยชาวงษ์, 2535, หน้า 38) ได้แบ่งเป็น 2 ระดับดังนี้

1. ระดับเตรียมตัว ขั้นนี้เป็นการสอนให้พูดเลียนแบบตัวอย่าง และท่องจำประโยคพื้นฐานต่าง ๆ
2. ระดับแสดงออก เมื่อนักเรียนจำคำและประโยคได้พอสมควรแล้วจะสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองออกไปให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

การสอนพูดแบบนี้มักจะจัดบทเรียนแบบสนทนาหรือเล่าเรื่อง การสอนอาจแบ่งออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ตามระดับจากง่ายไปหายากเช่น

ก. ฝึกให้ตั้งคำถามและตอบคำถาม (Oral question and answer) ประเภทของคำถาม ในระยะต้น ได้แก่

1. การขอร้องเป็นการส่วนตัว (Personal Request)
2. คำถามเพื่อซักซ้อมความเข้าใจ (Comprehension Questions)
3. คำถามเกี่ยวกับไวยากรณ์ (Grammar Question)

ข. ฝึกสนทนา (Speaking for Communication)

การฝึกสนทนาเป็นที่นิยมมาก ถ้าหากเป็นประโยคที่สั้น ๆ จะทำให้จำได้ง่ายและรวดเร็ว สามารถนำไปใช้ได้ทันที

ก. ฝึกให้เล่าเรื่อง (Oral Comprehension and Oral Expression)

การสอนแบบนี้ มักจะใช้การสอนแบบสถานการณ์ (Situation Technique) ซึ่งต้องอาศัยอุปกรณ์ เช่น รูปภาพหรือการ์ตูนเป็นเครื่องช่วยดำเนินการเล่า ในการเล่าอาจให้นักเรียนผลิตกันเล่าคนละประโยค และกิจกรรมที่จะช่วยนักเรียนในการพูดภาษาอังกฤษ เช่น ออกคำสั่งให้เพื่อนทำตาม ตั้งคำถามจากเนื้อเรื่องที่ตนอ่านหรือฟัง ให้ครูหรือเพื่อนตอบ แต่งประโยคจากคำศัพท์ใหม่ หรือบอกความประโยคที่ตนอ่านหรือได้ยิน ดูภาพแล้วเล่าเรื่องให้เพื่อนฟังว่าตนเห็นอะไรในภาพนั้นบ้าง อ่านรายงาน เขียนบทสนทนา แล้วมาแสดงให้เพื่อนดู

ด้าน Finocchiaro and Brumfit (1983 : 141 อ้างใน บุษบา สุวรรณโสภณ, 2539) ได้เสนอกิจกรรมต่าง ๆ ในการสอนทักษะการพูดซึ่งผู้สอนอาจเลือกใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับได้ดังนี้

1. ให้ตอบคำถาม ซึ่งครูหรือเพื่อนในชั้นเป็นผู้ถาม
2. บอกให้เพื่อนทำตามคำสั่ง
3. ให้นักเรียนถามหรือตอบคำถามของเพื่อนในชั้นเกี่ยวกับชั้นเรียนหรือประสบการณ์ต่าง ๆ นอกชั้นเรียน
4. ให้บอกลักษณะวัตถุ สิ่งของต่าง ๆ จากภาพ
5. ให้เล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ของนักเรียน โดยครูอาจให้คำสำคัญต่าง ๆ
6. ให้รายงานเรื่องราวต่าง ๆ ตามที่ได้กำหนดหัวข้อให้
7. จัดสถานการณ์ต่าง ๆ ในชั้นเรียนให้นักเรียนใช้บทสนทนาต่าง ๆ กันไปเช่น ร้านขายของ ร้านอาหาร ธนาคาร เป็นต้น

8. ให้เล่นเกมต่าง ๆ ทางภาษา
9. ให้ได้ว่าที่ อภิปราย แสดงความคิดเห็นให้หัวข้อต่าง ๆ
10. ให้ฝึกการสนทนาทางโทรศัพท์
- 11.ให้อ่านหนังสือพิมพ์ไทย แล้วรายงานเป็นภาษาอังกฤษ
12. ให้แสดงบทบาทสมมติ

สรุปได้ว่ามีวิธีการมากมายที่จะฝึกฝนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในทักษะการพูดไม่ว่าจะเป็นการใช้บทบาทสมมติ การใช้สื่อวิทัศน์ เกม กิจกรรมการถาม – ตอบ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาอังกฤษในการพูด แต่ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงระดับความสามารถ ความสนใจ พื้นฐานทางภาษาเพื่อที่กิจกรรมการเรียนการสอนจะดำเนินไปตามวัตถุประสงค์และประสบความสำเร็จ

2.6 การวัดและการประเมินผลการพูด

อัญญา วงศ์โสธร (2538) ได้กล่าวเกี่ยวกับการประเมินผลความสามารถทางการพูดไว้ว่า ในการประเมินผลการพูดจำเป็นต้องให้ผู้เรียนรู้วัตถุประสงค์ของการพูดและบทบาทของตนเองในฐานะผู้พูดว่าเป็นใคร เป็นการพูดแสดงตนเองหรือใช้บทบาทสมมติ ผู้ฟังเป้าหมายเป็นใคร มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ผู้เรียนจะพูดถึงมากน้อยเพียงใดหรือมีจุดประสงค์ใดในการฟัง นอกจากนี้ผู้เรียนควรรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ว่าเป็นการพูดโดยมีครู เพื่อนร่วมชั้น กรรมการตัดสินคะแนน ฯลฯ อยู่在那นั้นหรือไม่ ตลอดจนสื่อโสตทัศนต่าง ๆ ที่ใช้ เช่น มีการใช้วิทัศน์เป็นตัวกระตุ้นในการสอบพูดหรือใช้ภาพ ภาพนิ่ง โทรทัศน์ วิทยุ เทปบันทึกเสียง ภาพยนตร์ ฯลฯ ประกอบหรือไม่ ดังนั้นรูปแบบของการประเมินผลทักษะพูด จึงอาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การพูดเดี่ยวเพียงคนเดียว เช่น การกล่าวรายงาน การอธิบาย การเล่าเรื่อง การให้คำแนะนำในการทำอย่างใดอย่างหนึ่ง การกล่าวแสดงความคิดเห็นหรือการกล่าววิพากษ์วิจารณ์ เทคนิควิธีการวัดความสามารถทางการพูดประเภทนี้มักเป็นวิธีทดสอบแบบตรง เพราะผู้พูดได้แสดงทักษะพูดจริงในเนื้อหาที่ได้เตรียมมา
2. การสัมภาษณ์หรือการสนทนาซึ่งมักเป็นการพูดระหว่างบุคคล 2 คน โดยฝ่ายหนึ่งเป็นครูหรือผู้ที่ดำเนินการสอบเป็นผู้ป้อนตัวกระตุ้นซึ่งมักเป็นคำถามให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะ

พูดของตน การให้คะแนนอาจทำโดยครูผู้สอบและ/หรือกรรมการให้คะแนนที่เข้าร่วมฟังการสนทนาด้วยการสนทนามักเริ่มต้นด้วยการทักทายเพื่อให้ผู้เรียนคลายความเครียดหรือความหวั่นวิตกที่เกิดขึ้นและช่วยให้คุ้นกับสถานการณ์ของการสอบได้ดีขึ้น ต่อจากนั้นจะเป็นการเข้าสู่เรื่องที่มุ่งทดสอบซึ่งอาจเป็นเรื่องทั่วไปตามบทบาทสมมุติที่กำหนดให้ผู้เรียน เช่น การถามทิศทาง การจองบัตรชมการแสดงดนตรี การสั่งอาหารในภัตตาคาร ฯลฯ หรือเป็นการพูดออกความคิดเห็นเรื่องการเมือง การศึกษา เหตุการณ์ปัจจุบัน การพูดเกี่ยวกับแผนการณ์ในอนาคตของตนเองเช่น การศึกษาต่อ การทำงาน ฯลฯ

3. การอภิปรายหรือการโต้เถียงที่มีการแสดงความคิดเห็นเป็นกลุ่มโดยมีกรรมการให้คะแนนเป็นผู้ให้คะแนนผู้เรียนเป็นรายบุคคล แต่เนื่องจากการพูดเป็นกลุ่มแบบนี้มีการพูดของผู้อื่นเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการพูดของแต่ละคน เช่น การกล่าวแก้ประเด็นของฝ่ายตรงข้ามในการโต้เถียง การสนับสนุนความคิดเห็นของผู้อภิปรายอื่นหรือผู้โต้เถียงที่อยู่ฝ่ายเดียวกัน ซึ่งผู้เรียนจะต้องแสดงความสามารถในการพูดทั้งที่ได้เตรียมมาล่วงหน้าและที่คิดขึ้นในสถานการณ์อย่างฉับไวโดยไม่ได้เตรียมมาล่วงหน้า ความสามารถที่วัดได้จึงเป็นทั้งทางด้านแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสารของตนเอง และการแก้ข้อกล่าวหาโต้แย้งประเด็น หรือการสนับสนุนข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอของผู้อื่น นอกจากนี้การรักษาปฏิสัมพันธ์ในการพูดซึ่งเป็นมารยาททางสังคมที่ช่วยให้การพูดเป็นไปอย่างราบรื่นตามระเบียบวิธีทางสังคมก็เป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การให้คะแนน และเนื่องจากการพูดเป็นการสื่อสารที่อาศัยท่วงทีวาจา ความชัดเจนชัดคำ น้ำเสียง ประกอบกับการใช้ภาษา การประเมินความสามารถในการใช้ทักษะพูดจึงควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ ได้แก่

1. การออกเสียงว่าชัดเจนหรือไม่เพียงใด การลงเสียงหนักเบา การใช้เสียงขึ้นลง การเว้นจังหวะในการพูด
2. ท่วงที สีหน้า การสบตากับผู้ฟังว่าสอดคล้องและเหมาะสมกับการแสดงออกทางการพูดหรือไม่ และผู้พูดสามารถใช้อย่างได้ผลหรือไม่
3. ศัพท์สำนวนที่ใช้ว่าเหมาะสมและได้ความหมายหรือไม่
4. โครงสร้างประโยคที่ใช้ว่าถูกต้องหรือไม่ (ข้อ 1-4 อาจมีน้ำหนักน้อยกว่าการประเมิน ข้อ 5-8 เช่น อาจเป็นสัดส่วน 2 : 3)

5. ใจความสำคัญของการพูด
6. รายละเอียดสนับสนุนหรือโต้แย้งพร้อมทั้งการให้เหตุผล
7. การสรุปประเด็นหรือการขมวดท้ายการพูด
8. การรักษาสัมพันธภาพกับผู้ฟังด้วยการใช้ปฏิสัมพันธ์ทางภาษาที่

เหมาะสม เช่น กลวิธีการสอดแทรกคำพูดของผู้อื่น การนำเข้าสู่การพูดของตนเองอย่างราบรื่น ไม่ห้วน ไม่ใช้การขัดคออย่างไม่สุภาพ กลวิธีการขึ้นต้นและลงท้ายการพูดที่เหมาะสม

ด้าน กาญจนา ปราบพาล (2530) ได้เสนอแนะวิธีการวัดความสามารถทางการพูดไว้ 3 แบบคือ การพูดคุย การสัมภาษณ์ และการแสดงบทบาทสมมติ ขณะที่ ศุภรัตน์ ภักธานนท์ (2532) ได้สรุปว่า การวัดและประเมินผลทักษะการพูดสามารถวัดด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. วัดเฉพาะทักษะการพูดเช่น พูดตามหัวข้อที่กำหนดให้
2. วัดทักษะการพูดสัมพันธ์กับทักษะอื่น ๆ เช่น ฟัง – พูด อ่าน – พูด เขียน – พูด

เป็นต้น

3. วัดทักษะการพูดโดยตรงคือ ให้พูดในสภาพที่เป็นจริงหรือในสถานการณ์จำลองที่สมจริง

4. วัดทักษะการพูดทางอ้อม ใช้วิธีการสัมพันธ์กับการพูดโดยตรง เช่น การระลึก โดยการใช้ผู้เรียนอ่านบทสนทนาที่ข้อความบางตอนที่ขาดหายไปแล้วเลือกคำตอบที่ให้มาเติมหรือเขียนสมบูรณ์โดยถือว่าก่อนตอบผู้เรียนต้องออกเสียงในใจก่อน

5. วัดจุดย่อยขององค์ประกอบต่าง ๆ ทางภาษาได้แก่ ระบบเสียง ศัพท์ โครงสร้าง ไวยากรณ์ เป็นการวัดความสามารถทางภาษา

6. วัดทักษะรวมสรุป เป็นการวัดความสามารถในการสื่อความหมายด้วยการพูดซึ่งต้องใช้ความรู้ทางภาษา และความสามารถทางอื่น ๆ เช่น การให้ทำกิจกรรม ดังต่อไปนี้

- 6.1 สนทนาเป็นกลุ่มหรือเป็นคู่
- 6.2 แสดงบทบาทสมมติ เช่น พูดโทรศัพท์ แสดงละครสั้น ๆ
- 6.3 พูดบรรยายภาพ หรืออ่านข้อความแล้วเล่า หรือพูดสรุป
- 6.4 พูดตามหัวข้อที่กำหนดให้
- 6.5 พูดอธิบาย พูดบรรยาย รายงาน พูดโน้มน้าว โต้แย้ง

- 6.6 พูดภาษาอังกฤษจากเรื่องราวภาษาไทย
- 6.7 ครูศัพท์ภาษาผู้เรียน หรือผู้เรียนจับคู่ศัพท์กันเอง
- 6.8 ตอบแบบทดสอบแบบเติมคำในช่องว่าง
- 6.9 ตอบคำถามที่เกี่ยวกับภาพการ์ตูนเป็นชุดเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสามารถใช้เหตุผลและสรุปอ้างอิงได้จากเนื้อเรื่อง

ส่วน สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532) ได้เสนอแนวทางการประเมินความสามารถทางการพูดของผู้เรียนตามสภาพจริง โดยใช้แบบประเมินความสามารถตามมาตราส่วน 6 ระดับ แบบ The Schulz Communicative Competence Scale, The Foreign Service Institute Scale และ The Bartz scale ดังนี้

1. ความคล่องแคล่ว

- 1.1 พูดตะกุกตะกักไม่ปะติดปะต่อกันจนไม่สามารถสื่อสารได้ คะแนน 0
- 1.2 พูดช้ามากไม่สม่ำเสมอ ยกเว้นประโยคสั้น ๆ หรือประโยคที่ใช้กันอยู่ประจำ คะแนน 1
- 1.3 มีความลังเลบ่อย และพูดตะกุกตะกัก บางประโยคไม่สมบูรณ์ คะแนน 3
- 1.4 มีความลังเลในการพูดบางครั้งบางคราว มีตะกุกตะกักบ้าง เพราะพูดประโยคใหม่และต้องจัดเรียงคำ คะแนน 4
- 1.5 พูดได้อย่างสบายและราบรื่น แต่ยังรู้ว่าไม่ใช่เจ้าของภาษาเมื่อพิจารณาจากความเร็วและความสม่ำเสมอของการพูด คะแนน 5
- 1.6 พูดได้ทุกหัวข้ออย่างสบายและราบรื่นคล้ายเจ้าของภาษา

2. ความสามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจ

- 2.1 ไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เรียนพูดเลย คะแนน 0
- 2.2 เข้าใจเพียงเล็กน้อยที่เป็นส่วนย่อย ๆ หรือคำเดียว ๆ คะแนน 1
- 2.3 เข้าใจบางกลุ่มคำและบางวลี คะแนน 2
- 2.4 เข้าใจเอกัตถประโยค (Simple sentences) ที่สั้น ๆ คะแนน 3
- 2.5 เข้าใจคำพูดที่ผู้เรียนพูดเป็นส่วนใหญ่ คะแนน 4
- 2.6 เข้าใจคำพูดที่ผู้เรียนพูดมาทั้งหมด คะแนน 5

3. ปริมาณของข้อความในการสื่อสาร

- 3.1 ผู้เรียนมิได้นำข้อความที่เกี่ยวข้องมาพูดเลย คะแนน 0
- 3.2 ผู้เรียนนำข้อความที่เกี่ยวข้องมาพูดน้อยมาก คะแนน 1
- 3.3 ผู้เรียนนำข้อความที่เกี่ยวข้องมาพูดบ้าง คะแนน 2
- 3.4 ผู้เรียนนำข้อความที่เกี่ยวข้องมาพูดพอสมควร คะแนน 3
- 3.5 ผู้เรียนนำข้อความที่เกี่ยวข้องมาพูดเป็นส่วนมาก คะแนน 4
- 3.6 ผู้เรียนนำข้อความที่เกี่ยวข้องมาพูดทั้งหมด คะแนน 5

4. คุณภาพของข้อความที่นำมาสื่อสาร

- 4.1 คำพูดที่ผู้เรียนพูดไม่ถูกต้องเลย คะแนน 0
- 4.2 มีคำพูดที่ถูกต้องตามโครงสร้างน้อยมาก คะแนน 1
- 4.3 มีคำพูดที่ถูกต้องบ้างแต่ยังมีปัญหาด้านโครงสร้างทางภาษาอยู่มาก
คะแนน 2
- 4.4 มีคำพูดที่ถูกต้องมากแต่ยังมีปัญหาด้านโครงสร้างทางภาษาอยู่มาก
คะแนน 3
- 4.5 คำพูดถูกต้องเป็นส่วนมาก และมีปัญหาด้านโครงสร้างน้อยมาก คะแนน 4
- 4.6 คำพูดถูกต้องเกือบทั้งหมด คะแนน 5

5. สำเนียง

- 5.1 ออกเสียงผิด ๆ จนผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจบ่อยครั้ง คะแนน 0
- 5.2 ออกเสียงผิดมากบ่อยครั้ง และลงเสียงหนักผิด คะแนน 1
- 5.3 สำเนียงยังเป็นไทย ทำให้ต้องตั้งใจฟัง และการออกเสียงผิดบางครั้งทำให้
เข้าใจผิดด้านไวยากรณ์และคำศัพท์ คะแนน 2
- 5.4 สำเนียงยังเป็นไทยอยู่บ้างและออกเสียงผิดบางครั้ง แต่ก็ยังสามารถเข้าใจได้
คะแนน 3
- 5.5 ออกเสียงไม่ผิดเด่นชัด แต่ยังไม่เหมือนเจ้าของภาษา คะแนน 4
- 5.6 ออกเสียงคล้ายเจ้าของภาษาแทบจะไม่มีสำเนียงไทย คะแนน 5

6. ความพยายามในการสื่อสาร

- 6.1 หยุดเงียบเป็นเวลานานโดยไม่ใช้ความพยายามพูดให้จบความ คะแนน 0
- 6.2 พยายามที่จะสื่อสารน้อยมาก แต่ยังขาดความกระตือรือร้น คะแนน 1
- 6.3 พยายามที่จะสื่อสารบ้างแต่ยังแสดงความไม่สนใจ คะแนน 2
- 6.4 พยายามที่จะสื่อสารแต่ไม่รู้จักรู้ใช้ท่าทางช่วย คะแนน 3
- 6.5 พยายามที่จะสื่อสารและรู้จักรู้ใช้ท่าทางช่วย คะแนน 4
- 6.6 พยายามเป็นพิเศษที่จะสื่อสาร โดยใช้ทั้งภาษาพูดและท่าทาง เพื่อการ
แสดงออก คะแนน 5

จากกลวิธีการวัดผลและการประเมินผลทักษะการพูด ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว พอสรุป
ได้ว่าการวัดผลและประเมินผลทักษะการพูดนั้น สามารถทำได้หลายวิธีการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดให้ผู้เรียนและระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียน ในการทำวิจัย
ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประเมินความสามารถทางการพูดของผู้เรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถทาง
การพูด ทั้งนี้ยังใช้แบบประเมินความสามารถทางการพูดที่ปรับมาจากแบบ The Schulz
Communicative Competence Scale, The Foreign Service Institute Scale และ The Bartz Scale

3. เอกสารเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเอง

3.1 ความหมาย

นักการศึกษาและนักวิจัยหลาย ๆ คน ได้กล่าวถึงความหมายของความเชื่อมั่น
ในตนเองไว้ดังนี้

มานิดา ทองทวี (2526, หน้า 6) ได้ให้ความหมายของความเชื่อมั่นไว้ว่า หมายถึง
ความแน่ใจ ความมั่นใจของบุคคลที่จะเผชิญเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือเผชิญต่อความจริง ตลอดจนมี
ความตั้งใจในการกระทำการต่าง ๆ ให้สำเร็จถึงแม้จะมีเหตุการณ์หรือสิ่งใดมาเป็นอุปสรรคก็ไม่เกิด
ความท้อถอย ยังคงตั้งใจทำสิ่งนั้น ๆ ต่อไป โดยมั่นใจว่าตนสามารถกระทำการนั้น ๆ ให้สำเร็จลุล่วง
ลงได้ด้วยความสามารถของตัวเอง ส่วน มาลี วงษ์แก้ว (2526, หน้า 6) ให้ความหมายว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง
หมายถึง คุณลักษณะในตนเองของบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงความกล้าในการคิด การพูด การกระทำ
มีใจเชื่อมั่นคง ไม่เชื่อคนง่าย มีเหตุผล มีความรอบคอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้นำและ

ชอบช่วยเหลือหมู่คณะ ในขณะที่ สุนิย์รัตน์ ฤทธิ์ธวัชชัยเลิศ (2529, หน้า 17) ให้ความหมายว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง การยังรู้ความสามารถในตนเอง ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง มีความมั่นใจในการกระทำ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ สามารถเป็นตัวของตัวเอง เข้าใจบทบาทของตนเองในสังคม และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับคำจำกัดความของ อรพิน หงวนศิริ (2533, หน้า 11) ที่ให้ความหมายว่า ความเชื่อมั่นในตนเองหมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แน่วแน่ในความสามารถของตนเองว่าจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงได้มีศรัทธาในคุณค่าและความสำคัญของตนเองและรู้สึกว่าตนเองเป็นที่ชื่นชอบของบุคคลอื่น นอกจากนี้ Smith (1961, อ้างใน พูลเสริม ถิ่นพังงา, 2525, หน้า 27) ได้ให้ความหมาย ความเชื่อมั่นในตนเอง ว่าหมายถึงการพึงพอใจในตนเอง ความภูมิใจในตนเอง หรือการยอมรับตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองจะมีในบุคคลใดมากน้อยเพียงใดนั้นสามารถพิจารณาได้จากความขัดแย้งระหว่างตนตามอัตภาพกับตนตามปฏิธาน ถ้าความขัดแย้งเกิดขึ้นมากจะเป็นเหตุทำให้ตนมีความรู้สึกว่ามีค่า ไม่เหมาะสม และไม่พึงพอใจในตนเอง อันหมายถึง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เกิดความวิตกกังวล ขาดความอบอุ่นใจและชอบฟังคนอื่น

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่รู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ยอมรับในความสามารถของตนเอง มีจิตใจมั่นคง กล้าเผชิญความจริง กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่หวั่นไหวต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ ต้องการทำอะไรด้วยตนเอง สามารถเป็นของตัวเอง สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.2 พฤติกรรมของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นส่วนหนึ่งของความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อตนเอง ถ้าบุคคลใดมีความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนในทางที่ดี การแสดงออกหรือพฤติกรรมของบุคคลนั้นก็จะสะท้อนให้เห็นว่าเขามีความภาคภูมิใจในตัวของเขา รวมทั้งมองเห็นว่าตนมีคุณค่า มีความสามารถและความสำคัญในทุกเวลาและทุกสถานที่ ซึ่ง นิโบล นิมกังรัตน์, เอกสาร โรเนียว : 5 (อ้างใน พูลเสริม ถิ่นพังงา, 2528, หน้า 32) ได้เสนอพฤติกรรมของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเองไว้ดังนี้

1. ประสบผลสำเร็จในการทำงาน เชื่อว่าตนเองพบความสำเร็จ ทำสิ่งใดไม่ลังเลใจ

2. เป็นผู้ นำ รับผิดชอบในผลงานของตน ใจคอหนักแน่นมั่นคง
3. ปรับตัวได้ดี ไม่วิตกกังวล ไม่ประหม่าเคอะเขิน แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
4. กล้าทำสิ่งต่าง ๆ กล้าแสดงความคิดเห็น ชอบแสดงตัว พุดจาแข็งขันไม่หลบหน้า
คู่สนทนา ชอบทดสอบสมรรถภาพตนเอง
5. มีความคิดริเริ่ม มีปัญหาใหม่ ๆ เสมอ
6. ชอบหาแนวทางของตนเอง ชอบอิสระ ชอบทำงานตามลำพัง
7. มีเหตุผล รอบคอบ มานะ พยายาม อดทน

ซึ่งผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมทั้ง 7 กลุ่มนี้มาปรับเป็นแบบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนในด้านการพูดภาษาอังกฤษ โดยปรับพฤติกรรมเป็น 4 กลุ่มดังนี้

1. กล้าพูด กล้าแสดงออก และกล้าแสดงความคิดเห็น
2. ไม่เขินอาย ไม่ประหม่า ไม่เคอะเขิน
3. ไม่วิตกกังวล
4. มีความพยายามในการพูด

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง คือบุคคลที่มีลักษณะมีความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี มีความภาคภูมิใจในตัวเอง มองเห็นความสามารถและคุณค่าในตนเอง มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และกล้าเผชิญกับความเป็นจริง โดยปราศจากความกลัวการล้มเหลว

3.3 ความเชื่อมั่นในตนเองกับการเรียนการสอนภาษา

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย พบว่ามีนักการศึกษา ได้กล่าวถึง ความเชื่อมั่นในตนเองกับการเรียนการสอนภาษาไว้ดังนี้ Krashen and Terrell (1995, pp. 37-39) กล่าวว่า ผู้เรียนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมองตนเองในด้านดี (Good self-image) จะเรียนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศได้ดี ทั้งนี้ Lihua (1990, pp. 26-30) ยังเชื่อว่าหากนักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง นักเรียนจะสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ของการพูดภาษาโดยเฉพาะปัญหาด้านจิตใจ คือความกลัวในการพูดผิด ซึ่งจะทำให้เสียหน้า ความรู้สึกอึดอัดที่จะต้องพูดต่อหน้าผู้ฟัง และอาการคิดไม่

ออกกะทันหันที่จะต้องพูดในที่สาธารณะ Heney (1994, pp. 17-18) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ความเชื่อมั่นในตนเองทำให้ผู้เรียนกล้าที่จะพูด และสามารถพูดสนทนาได้มากขึ้น

นอกจากนี้การศึกษาวิจัยของ Benware (1989) ที่เกี่ยวกับการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองในการเรียนภาษาพบว่า การเรียนอย่างอิสระช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้เรียน เพราะผู้เรียนที่ถูกจัดให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ผ่อนคลาย มีโอกาสใช้ภาษาอย่างอิสระจะมีความวิตกกังวลต่ำ จึงทำให้ไม่เกิดความกลัวหรือความวิตกกังวลที่จะพูด แต่ทางตรงกันข้ามกลับมีความเชื่อมั่นในตนเอง ในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นคำพูดได้ ทำให้ผู้เรียนรู้ได้เร็ว และมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่าความเชื่อมั่นในตนเองมีผลต่อการเรียนรู้ทางภาษาของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยทางด้านจิตใจที่มีส่วนช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ภาษา ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาได้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.4 การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเชื่อมั่นในตนเองแสดงถึงสถานะที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย ปราศจากความวิตกกังวลเมื่อเกิดความปรารถนาหรือความต้องการในการพูด เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความรู้และประสบการณ์ของตนเองให้แก่ผู้อื่นฟังได้อย่างเข้าใจ ตามความต้องการซึ่ง พันธ์ หนาสินทร์ (2522) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนี้

1. ก่อนจะพูดเตรียมตัวให้พร้อม ทั้งในเนื้อเรื่องที่จะพูดและตัวเอง การมีเรื่องจะพูดนั้นมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าจุดมุ่งหมายของการพูด และวิธีการที่จะเสนอเนื้อหา การที่ไม่ทราบว่าจะพูดอะไร เมื่อถึงคราวที่จะต้องพูดสร้างความลำบากใจอย่างมาก ดังนั้นการเตรียมตัวให้เพียงพอจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการสร้างความเชื่อมั่นใจให้แก่ตนเอง

ขั้นตอนในการดำเนินการเตรียมการพูดนั้น ควรจะได้ดำเนินการเป็นขั้น ๆ ดังนี้
คือ

ขั้นที่ 1 การรวบรวมเนื้อหาที่จะพูด

ความสำเร็จในการพูดขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะก่อให้เกิดความผสมกลมกลืนอย่างแนบสนิทระหว่างเหตุผลและอารมณ์ หรือความรู้สึกทางที่ดีที่สุดก็คือ ในการเตรียมนั้นควรจะ

เริ่มต้นจากข้อกำหนดหรือความคิดเห็นของตนเองก่อน เามาทำเป็นโครงร่างเอาไว้แล้วจึงค้นคว้าหาเหตุผลมาประกอบข้อเท็จจริง หรือความคิดเห็นที่ต้องการจะเสนอให้แก่ผู้ฟังนั้นมีข้อเสนอแนะคือ

- ก. การรวบรวมเนื้อหาโดยการดูว่าเรื่องที่จะพูดมีอะไรที่ทราบที่อยู่แล้ว และมีอะไรที่ต้องค้นคว้าเพิ่มเติม จะต้องมีการเตรียมไว้ก่อน
- ข. การรวบรวมจากการสังเกตการณ์ ซึ่งจะต้องกระทำการสังเกตการณ์ด้วยตนเองอย่างถี่ถ้วน ถูกต้อง แม่นยำ ปราศจากความลำเอียงหรืออคติ สามารถแยกประเด็นสำคัญออกมาได้โดยแน่ชัด
- ค. การรวบรวมเรื่องราวหรือหลักฐานโดยการติดต่อกับคนอื่น โดยการสนทนา การสัมภาษณ์ การติดต่อทางจดหมายหรือการใช้สื่อมวลชนอื่น ๆ
- ง. รวบรวมโดยการอ่าน ซึ่งการอ่านเป็นแหล่งสำคัญที่จะได้มาซึ่งความรู้

ขั้นที่ 2 การจัดระเบียบเนื้อเรื่องที่จะพูด

การพูดที่ไม่เป็นไปตามระเบียบ และลำดับของความคิด ย่อมจะก่อให้เกิดความสับสนขึ้นแก่ผู้ฟังทำให้ความเข้าใจขาดตอน ไม่ต่อเนื่องและในที่สุดผู้ฟังก็จะขาดความสนใจ อันจะนำไปสู่ความล้มเหลวของการพูด ดังนั้นการจัดเตรียมเนื้อเรื่องให้สอดคล้องกันเป็นลำดับ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องทำให้ดีที่สุด การจัดระเบียบเนื้อเรื่องควรทำดังนี้

- ก. เขียนโครงเรื่อง เพื่อเป็นหลักในการขยายเพิ่มเติมต่อไปอย่างเป็นระเบียบ อาจทำได้โดย
 - การใช้คำพูดซ้ำๆ นั้นบ่อย ๆ แต่อย่ามากเกินไป
 - การแยกเป็นหัวข้อ
 - การสรุปเรื่องเป็นตอน ๆ
- ข. การจัดระเบียบเนื้อเรื่องที่จะพูด มีวิธีคือ
 - เลือกใจความสำคัญ แล้วแยกเป็นหมวดหมู่
 - ลำดับเหตุการณ์ เรียงตามลำดับ

ขั้นที่ 3 การหาข้อความอื่น ๆ มาประกอบหรือขยายความออกไป

การขยายความหรือประกอบความหมายของสิ่งที่พูดก็เพื่อให้ผู้ฟังได้เกิดความเข้าใจดีขึ้น ดังนั้นจึงต้องระวังว่าสิ่งที่จะนำมาประกอบหรือขยายความนั้นจะต้องเป็นไปในทางที่จะ

ทำให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวดียิ่งขึ้น ตรงต่อกรณี เข้าใจง่าย และยังเป็นสิ่งที่ผู้ฟังได้พบเห็น มีประสบการณ์อยู่แล้วก็จะทำให้ได้ผลมากขึ้น

ขั้นที่ 4 การเตรียมการกล่าวนำ

การกล่าวนำเพื่อเรียกร้องความสนใจ หรือให้ผู้ฟังได้เตรียมตัวที่จะฟังเรื่องต่อไป ซึ่งการกล่าวนำควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- ก. วิธีการเรียกร้องความสนใจ เช่น เน้นถึงความสำคัญของเรื่อง ยกตัวอย่าง ประกอบกล่าวถึงความรู้สึก ตั้งปัญหา ถามถึงความมุ่งหมายหรือกล่าวสรรเสริญ ยกย่องและยอมรับความสำคัญของผู้ฟัง เป็นต้น
- ข. การทำเรื่องพูดให้กระชับ ซึ่งอาจมีการกล่าวถึงความสำคัญ หัวข้อเรื่องสำคัญบอกประวัติความเป็นมา หรือปัญหา เป็นต้น
- ค. สิ่งที่ไม่ควรพูดกล่าวนำคือ การออกตัว การขอโทษ การพูดวกไปเวียนมา การพูดเชิงดูแคลนผู้อื่น หรือพูดนอกเรื่อง เป็นต้น

ขั้นที่ 5 เตรียมบทสรุป

บทสรุปมีความสำคัญ เพราะเป็นการรวบรวมความคิด หรือลำดับเรื่องราวที่ผู้พูดพูดมาจนถึงจุดสุดท้ายและสมบูรณ์แล้ว ก่อให้เกิดการยอมรับ และเกิดความรู้สึกอันดีแก่ผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังมีความพึงพอใจในการที่ได้ฟัง และทำให้ผู้ฟังยินดีที่จะรับข้อเสนอแนะจากผู้พูดซึ่งการสรุปทำได้โดย

- ก. การย่อเรื่อง (Summary)
- ข. การตัดทอนเรื่อง (Abridgment)
- ค. การแถลงซ้ำ (Restatement)

ขั้นที่ 6 การชักข้อจบการพูด

การฝึกซ้อมการพูดก่อน เป็นสิ่งที่จำเป็น และสำคัญที่สุด ความกลัวหรือความวิตกกังวลเกิดจากการขาดความเชื่อมั่น และการขาดความเชื่อมั่น เป็นผลมาจากการที่ไม่รู้ว่าจะทำอะไร ซึ่งสาเหตุเหล่านี้เกิดจากการขาดความชำนาญ ดังนั้นผู้พูดจะประสบความสำเร็จ จะต้องมีการฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความชำนาญบ่อย ๆ ทั้งในด้านเนื้อหา น้ำเสียง กิริยาท่าทางและการควบคุมเวลาที่จะพูด เหล่านี้เป็นต้น

2. ความกระตือรือร้น หรือมีความสนใจอย่างยิ่งยวด เช่นต่อเรื่องที่จะพูด หากมีความสนใจในเรื่องนั้นอย่างยิ่งอยู่แล้ว หรือเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ตนเองถนัด ความสนใจจะเป็นเครื่องหักห้ามความกลัวได้เป็นอย่างมาก ความรู้สึกประหวั่นต่อผู้ฟังจะกลายเป็นความปรารถนาที่จะแสดงข้อเท็จจริงหรือความคิดต่อผู้ฟังเพียงอย่างเดียว การสร้างเจตคติต่อคนฟังให้ดี คือไม่เห็นว่าการนั้นคอยจับผิด การพูดจะเป็นไปด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้นอีกมาก

3. การฝึกหัดพูดต่อหน้าบุคคล พยายามแสดงความเชื่อมั่นทางกายก่อน เช่น ยืดอกให้ตรง เคลื่อนไหวร่างกายอย่างมีจุดหมาย สร้างสมาธิในการพูด และพยายามทำตัวและทำใจให้สบาย ในขณะที่พูดความสามารถในการควบคุมความรู้สึกทางกายย่อมจะมีผลต่อความรู้สึกตื่นเต้นทางอารมณ์ได้ ความกล้าเอาชนะความสะทกสะท้านได้ในบั้นปลาย การฝึกหัดย่อมจะนำความสำเร็จมาให้ ถึงแม้ว่าอาจจะไม่ถึงความสมบูรณ์ก็ตาม

จะเห็นได้ว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของผู้เรียนสามารถจะสร้างขึ้นได้หากผู้เรียนมีการเตรียมตัวและฝึกฝนบ่อย ๆ ความมั่นใจก็จะเกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนปราศจากความกลัว ความวิตกกังวลในการพูด ซึ่งเมื่อผู้เรียนเกิดความรู้สึกมั่นใจในการพูดของตนเอง ก็จะทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการพูด ชอบที่จะพูดและจะสามารถพูดให้ผู้ฟังเข้าใจได้ในที่สุด

3.5 แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเอง

แบบสอบถามวัดความเชื่อมั่นในตนเองเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยปรับมาจากแบบทดสอบความเชื่อมั่นในตนเองของ สมหวัง กันทรส (2529, หน้า 108 – 111) แบบทดสอบดังกล่าวนี้ผู้วิจัยใช้วัดความเชื่อมั่นในตนเองของผู้เรียนก่อน และหลังการเรียน โดยใช้กิจกรรมกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ โดยมีประเด็นสำคัญที่สอบถามผู้เรียน ในด้านพฤติกรรมที่แสดงถึงความเชื่อมั่นในตนเอง 4 กลุ่มคือ

1. กล้าพูด กล้าแสดงออก กล้าแสดงความคิดเห็น
2. ไม่ขี้อาย ไม่ประหม่า ไม่เคอะเขิน
3. ไม่วิตกกังวล
4. มีความพยายามในการพูด

ในด้านแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ จริงที่สุด จริงมาก
จริงครึ่งหนึ่ง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน 2 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 ข้อความในเชิงบวก (Positive) หมายถึงข้อความแสดงถึงลักษณะของการ
มีความเชื่อมั่นในตนเอง กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
จริงมาก	ให้คะแนน	4 คะแนน
จริงครึ่งหนึ่ง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงน้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน

แบบที่ 2 ข้อความในเชิงลบ (Negative) หมายถึง ข้อความแสดงถึงลักษณะของการ
ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน
จริงมาก	ให้คะแนน	2 คะแนน
จริงครึ่งหนึ่ง	ให้คะแนน	3 คะแนน
จริงน้อย	ให้คะแนน	4 คะแนน
จริงน้อยที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน